

TREDÒS

Tredòs, cap d'un vielh municipi, ahigit ar Ajuntament de Salardú en an 1.952, e amassa damb aguest s'integrèc ath municipi de Naut-Aran en an 1.968. Ei eth prumèr pòble que se tròbe ena Val d'Aran vient peth Pòrt dera Bonaigua. Eth sòn emplaçament, a 1.348 mètres de nautada, ei ath costat dera carretèra comarcau, ena ribèra dera Garona, as dus costats d'aguest riu, deuant dera ribèra der Aiguamòg.

Cap d'Aran ei plaçat per dessús de Tredòs, tocant ara carretèra comarcau. Aguest pòble a desapareishut coma pòble, passant a formar part de Tredòs.

Eth pòble de Tredòs ges nomenat en documents damb eth nòm de "Tresdos" er an 1.265, "Trados" en 1.288, e "Trasdos" en 1.298. Eth dia 5 de Noveme de 1.313, tres cònsols dera "Ville de Tresdors e 48 homines, habitatores dicte Ville de Tresdors", jurèren fidelitat ath procurador deth rei Jaime II.

Eth pòble de Cap d'Aran "Capite Daran, Caput Daran o Capdaran" coma ges enes documents entre es ans 1.198 e 1.313, compdaue damb un bon nucle de cases ena epòca medievau. En jurament de fidelitat ath rei Jaime II deth 5 de Noveme de 1.313 "Apud Sanctam Mariam de Capite Aranni" i auie dus cònsols e quatorze caps de família dera "Ville de Capite Aranni".

Tredòs a era sua vielha glèisa ena man quèrra deth riu, en ua nautada per dessús deth pòble. Ei un edifici romànic damb ua originau "Espadanha". Tanben a ua capèla dedicada ara Mare de Diu deth Rosèr; mès era parròquia oficiau d'aguest pòble ei era Glèisa dera Mare de Diu de Cap d'Aran.

Tredòs a passat d'èster un pòble ramadèr a depèner des trabalhs de servicis. Era majoria des sòns poblans trabalhen ena Estacion d'Esquí Baquèira Beret, o en mantieniment des bastises que i a ena còta 1.500, ena base dera Estacion, d'auti an cambiat eth negòci ramadèr per petiti negòcis familiars de cara ath torisme.

Era estructura de Tredòs tanben a cambiat fòrça; cau remarcar es bastises de Cap d'Aran, era recuperacion de pardies per gent de dehòra, e es milhores hètes enes madeishes cases dera gent deth pòble que ath guardà-le des dera carretèra se ve fòrça polit e fòrça cuedat.

ARAN

Numerò

55

DIUENDRES

30-Seteme-1.988

Entrevista

Damb diuèrsa gent deth pòble de Tredòs.

- S'an venut molts prats e moltes tèrres en Tredòs?

- Se veneren fòrça prats en parçan a on ei plaçada Baquèira, ath començament d'aguesta explotacion. Era majoria èren de Tredòs, tanben n'i auie de Salardú e de Gessa. Ath costat e laquens deth pòble s'a venut quauque prat, bèra tèrra e bèra pardia.

- Guaires auantatges e inconvenients cree ua urbanisacion coma Baquèira?

- Baquèira a estat e ei eth prumèr e principau promotor deth torisme ena Val d'Aran e sustot en Naut Aran. Tà Tredòs a representat un cambi de vida ena gent, que

de trabalhar ena ramaderia a pas-sat a depèner d'un jornau; a milho rat era qualitat de vida dera gent deth pòble.

Inconvenients tanben n'a creat perque auem problèmas damb er aigua deth pòble, damb es lordères e es rèstes des òbres que son tirades enes terraplens deth costat deth riu, tanben i a quauqua cabanèra que l'an des.hèt. Son petiti detalhs que non còsten guaire sòs e que darien ua imatge mès polida deth parçan.

- Auetz entenut a condar as Vielhs istòries de lops?

- Oc, condauen que quan anauen a tirar husta damb eth parelh en Montgarri, s'auien de lheuar molt d'ora, alavetz tà que non les gessessen es lops deishauen arrossegat es cadeats atau damb eth tapatge non s'apropauen as vaques.

Classe d'aranès FORMACION DETH FEMENIN

- Règla generau: S'ahig "a" ath masculin.

a) Paraules acabades en consonanta:

Ex.: Prim/prima, long/longa...

- Era consonanta sorda simple (p, t, c) se sonorise en (b, d, g).

Ex.: Pèc/pèga, lop/loba,...

Cau considerar coma excepcions sonque "sec/seca" e es diminutius en "et" e "òt": Gojatòt/gojatòta,...

- Eth "th" masculin se vire en "r" en femenin:

Ex.: Bèth/bèra, vedèth/vedèra,...

- Era "s" finau se doble enes paraules acabades enes sufixes "às" e "is": praubàs/praubassa, Tanben en espès/espessa.

- Era "n" finau desapareish soent, pr'amor que se trape alavetz en plaça intervocalica: Vesin/vesia, cosin/cosia, Cau considerar coma excepcion bères paraules acabades en "on": Bon/bona, e en paraules sabentes coma: Occitan/occitana,...

b) Paraules acabades en diftong: Beròi/beròia,...

- Es acabats en "au" e "ou". S'aguesta "u" ven d'ua "l" o "v" latina, aguesta "l" o "v" tornen a campar en femenin

Ex.: Punhau/punhala, auriò/auriòla.

c) Paraules acabades en ua vocau:

- Acabadi en "i": ordinari/ordinària.

- Acabadi en "e": praube/prauba.

ESPÒRT

CLASSIFICACION DERA LIGA DE NAUTA MONTANHA DE FÓTBOL

Equips	P/J	P/G	P/E	P/P	G/F	G/C	Punts	+ -
Vilaller	10	9	1	1	27	6	17	+ 7
Pont de Suert	10	7	1	2	44	15	15	+ 5
Vielha	10	7	1	2	36	15	15	+ 5
Rialp	10	4	1	5	25	27	9	- 1
Naut Aran	10	2	0	8	24	37	4	- 6
Mijaran	10	0	0	10	11	67	0	-10

Aguesta classificacion correspón ara darrèra jornada dera liga de Nauta Montanha, jogada eth dia 25 de Seteme passat. Es resultats des partits sigueren: Vilaller 5 - Mijaran 0, Naut Aran 1 - Pont de Suert 3, e Vielha 2 - Rialp 2.

CORNÈR LITERARI ETH LOP E ERA OELHA

En aqueth temps qu'es bèsties parlauen coma es pèires ara, un lop mòrt de gana trobèc ua oelha qu'amiaue un anhèth petit, mès d'aquerò mès espabilat.

- Ben trobada -diguec eth lop- Aguest anhèth serà un bon vrespalh, que ja hè estona que me cor er arrat peth vrente.

- Justament t'as de minjar ad eth? -diguec era oelha-.

-Non ves que non t'amplirie un caishau horadat? A mès encara ei massa trende. Mès te valerie demorar quinze dies.

Mentre passèc ua vop (aguinèu) que s'arturèc aqui.

- Bon dia senhors!

- Bon dia senhora vop!

- E alavetz, com vos trobatz?

- Guarda; -didec era oelha- Eth lop se vò minjar er anheret e jo li didia que demorèsse quinze dies perque encara ei massa trende.

- Voletz saber çò que pensi? -didec era vop-.

- Per jo que non quédigue -didec era oelha-.

- E tu que'n dides?-demanèc eth lop que hège mala cara:

- Guarda -didec era vop- Tu lop non digues arren mès ad aquest anheret ; tu oelha dà-li ath lop un hormatge de cent quilòs d'ací a quinze dies.

- I sò d'acòrd -didec era oelha-.

- E a on m'as de portar er hormatge? -demanèc eth lop-.

- En putz de Martí -contestèc era vop-

- Tà quina ora?

- Quan sigue de net. E ja non cau que'n parlegam mès!

Eth lop non gosèc dider arren ara vop e baishèc eth cap.

Aqueres dues emprengueren eth camin amassa e quan se separauen era oelha demanèc:

- E alavetz..., coma li vau a portar er hormatge de cent quilòs laguens de quinze dies? D' a on treirè tanta lèit?

(continuarà)

FIRA DE VIELHA
DIA 8 D'OCTOBRE
DIUENDRES DIA 7

- 23,00 ores.- Lòto bingo ena sala Polivalenta.
1,00 ores.- Session de balh pera orquèstra "VENUS".

DISSABTE DIA 8

- 10,00 ores.- Inscripcion deth BESTIAR CONCURSANT en "recinte dera fira".
11,30 ores.- Demostracion a cargue deth Sr. Manuel Beltran de "doma vaquèra, doma de nauta escòla e carrusel", patrocinat pera Escòla d'Equitacion d'Antonio Serrano, en "Hotel Hipic Sas-cumes".
13,30 ores.- Entrèga de prèmis en metàllic e trofèus, damb era collaboracion dera Excm. Diputacion Provincial de Lleida e eth Conselh Comarcal. Aperitiu oferit per Excm. Ajuntament a toti es assistents.
16,30 ores.- Actuacion deth grop Xip-Xap. Espectacle de Palhassos, ena sala Polivalenta.
17,00 ores.- Visita ara Residència 3ua..Edat
19,30 e 24,00 ores.- Sessions de Balh a cargue dera orquèstra "VENUS".

Eth Musèu dera Val d'Aran organisarà tàs propères setmanes ua exposicion sus tèmes des Fires tradicionaus. Se auetz quauqua fotò que volgatz exposar sonque auetz de trucar ath tel.: 64 18 15.

TOTI

CONSELH COMARCAU DERA VAL D'ARAN

DIRECCION GENERAU DE PATRIMONI ESCRIT E DOCUMENTAU DERA GENERALITAT DE CATALUNHA

EDITE:

Centre de Normalisacion lingüistica dera Val d'Aran.
C/Sarriulèra, 8, 2on. pis
Tel.: 64 00 92
25530 V I E L H A

REDACTOR:

Joan Leja Cadena

COLLABOREN:

Jovita Ané Sanz
Manuela Ané Brito

IMPRIMÍS:

CNL dera Val d'Aran

DEPÒSIT LEGAL:

L-1328-1987

Es articles e comentaris publicadi en noticiari TOTI sonqu'exprèsen era opinion des sòns autors.

Eth remoquet dera setmana

Ma Loïsa Estévez Sans

